

Анђелка Пејовић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

ФРАЗЕОЛОГИЈА У ЈЕЗИКУ ШПАНСКИХ НОВИНА¹

У раду се анализира присуство фразеологизама у новинском језику у шпанском, указује на различите типове трансформација и на ефекте који се тим трансформацијама постижу.

Кључне речи: фразеологизам, новински језик, шпански језик, идиоматски израз, фразеологија

1. Увод

Последњих година фразеологија заузима важно место у настави страних језика, али и у превођењу и лексикографији. Доказано је да добро владати (страним) језиком не значи само добро знати граматику и велики број речи, већ умети применити научено у одговарајућим комуникативним ситуацијама и на одговарајући начин, али и познавати устаљене изразе и структуре које се, углавном, не могу објаснити уз помоћ некаквих правила. Ту важну улогу игра фразеологија, у најширем смислу речи, будући да је употреба фразеологизама оно што, између осталог, одликује језик изворних говорника. Колико је фразеологија свеprisутна у шпанском језику показују и примери из медија, а у овом раду ћемо се ограничити на штампу. Међутим, пре тога би требало указати на то шта подразумевамо под фразеологијом и фразеологизмом.

Премда се фразеологија као научна дисциплина развила још '50-тих година у бившем СССР-у, још увек има неслагања по питању предмета њеног проучавања. Следећи Корпас Пастор (*Corpas Pastor, 1997*), полазимо од становишта да је фразеологија поддисциплина лексикологије која изучава три нивоа устаљених комбинација речи: лексичке колокације, (идиоматске) изразе и пословице и изреке².

1 Рад је написан захваљујући стипендији шпанског министарства и Шпанске агенције за међународну сарадњу (AECI) у периоду јул-септембар 2007. године.

2 У оквиру треће сфере фразеолошких јединица Корпас Пастор, у ствари, разликује пословице и изреке с једне, и свакодневне друштвене изразе или формуле, с друге стране. Ове друштвене или „разговорне“ формуле су „окамењени“ изрази условљени конкретном ситуацијом и друштвеним околностима (на пример *Buenos días* ('Добро јутро / Добар дан'), *Buenas tardes* ('Добар дан'), *Buenas noches* ('Добро вече / Лаку ноћ'), *Hasta luego*

Лексичке колокације су устаљене синтагме, комбинације две или више речи које се понављају као такве. То су структуре састављене од речи које, с једне стране, не могу да се комбинују потпуно слободно са другим речима (на пример *asumir una responsabilidad* → 'преузети одговорност', *adoptar una actitud* → 'заузети став', *dormir profundamente* → 'чврсто спавати', *banco de peces* → 'јато риба', *error garrafal* → 'кобна грешка', итд.), а са друге, таквим устаљеним комбинавањем речи готово да не губе своје значење попут оних које чине идиоматске изразе (на пример *hacerse el sueco* → 'правити се Енглеz', *matar dos pájaros de un tiro* → 'убити две муве једним ударцем', *a trancas y barrancas* → 'на једвите јаде', *a troche y moche* → 'збрда-здола', итд.). Често су само идиоматски изрази ти који се називају фразеологизмима или фразеолошким јединицама, те на тај начин само они улазе у домен проучавања фразеологије. Један од разлога за то могао би бити следећи: лексичке колокације, будући да нису лексикализоване у истој мери као идиоматски изрази и да њихови саставни елементи углавном немају пренесено значење, не представљају проблем приликом превођења са страног на матерњи језик, услед чега им се до сада није ни придавала нарочита пажња. Пословице и изреке су, пак, комбинације устаљене на једном вишем нивоу; иако се одликују јединственом интерном структуром, стоје самостално, односно представљају аутономне говорне чинове и предмет су проучавања паремиологије. На пример:

Dime con quién andas y te diré quién eres. → 'С ким си, такав си.'
Por la prueba se conoce al amigo. → 'Пријатељ се у невољи познаје.'
Ira de enamorados, amores doblados. → 'Ко се свађа, тај се воли.'
Un clavo saca otro clavo. → 'Клин се клином избија.'
De tal palo, tal astilla. → 'Не пада ивер далеко од класе.'

За потребе овог рада, међутим, ограничили смо се првенствено на идиоматске изразе, из крајње практичних разлога. Пословице и изреке нису превише заступљене (мада ћемо видети пар примера), а лексичке колокације су изузетно честе и могуће је класификовати их према различитим критеријумима, услед чега завређују посебну пажњу.

Током рада се пре свега указује на присуство идиоматских израза у различитим врстама новинских текстова, проблеме приликом превођења, али и на лексичку креативност и ниво употребе.

(Довиђења'), итд.). Међутим, није увек лако одредити које структуре припадају којој од наведене три сфере, будући да имају више заједничких облика (састоје се од више речи, учестале су и мање или више стабилне комбинације, итд.), услед чега сва три типа структура и чине предмет проучавања фразеологије.

2. Фразеологија у новинском језику у шпанском

Новински језик се неретко поистовећује са језиком политике или језиком политичара. Међутим, будући да се он употребљава и у многе друге сврхе, односно за различите врсте текстова и информација, свакако да се не може говорити о поистовећивању, бар не у потпуности. Не желећи да улазимо у истанчане разлике између њих, само ћемо да нагласимо да се у новинском језику, барем када је шпански у питању, све више употребљавају колоквијални изрази, устаљене синтагме, па и пословице и изреке. Слободно можемо да кажемо да употреба ових структура новински језик чини флексибилнијим, мање формалним, а самим тим и много ближим широј читалачкој публици. Стога новинари прибегавају поменути конструкцијама када желе да изазову неки посебан ефекат код читалаца, скрену пажњу на одређене ситуације или ставове, дочарају неки догађај, увере читаоца у нешто, итд. Вероватно да је ово последње оно што је заједничко језику новинара и језику политичара, будући да политичари, пре свега, теже да буду убедљиви и сликовити. А како је новински језик неретко идеолошки обојен, не чуди та честа поистовећеност са језиком политике. Дакле, како би били што сликовитији и привукли што већу пажњу читалаца, новинари, између осталог, прибегавају устаљеним, нарочито, идиоматским изразима, па чак и пословицама. Ови изрази би веома лако могли да се замене глаголом, именицом или придевом, али их новинари употребљавају очигледно из разлога што су много изражајнији и постижу већи ефекат.

На пример:

- *La Princesa tiene la suerte de poder tomar el sol desnuda o bañarse en el mar como Dios la trajo al mundo...* (*El Mundo*, 11/08/2007)

[Принцеза има ту срећу да може да се сунча нага или да се купа к'о од мајке рођена.],

где је израз *como Dios la trajo al mundo* ('к'о од мајке рођен(а)') практично сувишан, будући да употребљени придев *desnuda* ('нага, гола') може да се односи на оба глагола.

- *En un momento en el que son numerosas las organizaciones que acusan a las Fuerzas de Seguridad de no hacer cumplir las órdenes de alejamiento dictadas por los jueces (...) una sentencia que ayer se conoció en Andalucía (...) no hace sino echar más leña al fuego.* (*El Mundo*, 10/08/2007)

[У тренутку када бројне организације оптужују снаге безбедности да не чине ништа по питању придржавања одлука, пресуда која је јуче донета у Андалузији само долива уље на ватру.]

У овом примеру, уместо израза *echar más leña al fuego* (‘доливати уље на ватру’) може да се употреби неки глагол, као на пример *agravar* (‘погоршати [ситуацију]’), итд.

Већ на основу првог прелиставања дневних новина може се приметити да су идиоматски изрази у великој мери заступљени у новинском језику у шпанском, и то у различитим врстама текстова, односно у различитим чланцима. На пример:

политика и економија:

- *Pero Jiménez (...) le **apretó más las tuercas** y le puso como ejemplo la manifestación que el Gobierno de UPN organizó el pasado 17 de marzo en Pamplona...* (*El Mundo*, 11/08/2007)

[Али Хименес (...) га је *пришлегао* и навео као пример манифестацију коју су вође УН-а организовале 17.марта у Памплони...]

- *Pero el rumor recorrió **de punta a punta** el aeropuerto pasadas las 17.30 horas.* (*El Mundo*, 11/08/2007)

[Али, у 17.30 часова трач се већ био пронео *с једног краја* аеродрома *на дружи*.]

- *Medio año después, los políticos **se han puesto manos a la obra** e intentan por lo menos impedir que la organización distribuya panfletos informativos en la calle.* (*El Mundo*, 11/08/2007)

[Након пола године, политичари *се бацају на посао* и покушавају макар да спрече да [поменута] организација дели информативне летке по улици.]

- *En una reciente entrevista (...) admitía que el caso había sido un “buen negocio” para Libia (...) y confesó que los sanitarios habían sido utilizados como **cabezas de turco**.* (*El Mundo*, 10/08/2007)

[У једном недавном интервјуу признао је да је цео случај био „добар посао“ за Либију и да су санитарци били *жртвени јарци*.]

- *Siempre ha sido Kate la que **llevó la voz cantante** en la decenas de ruedas de prensa ...* (*El Mundo*, 10/08/2007)

[Увек је Кејт била та која *води главну реч* на десетинама конференција за штампу.]

- *El ex presidente (...) convocó ayer con urgencia a los periodistas a una conferencia de prensa en la que **no dejó títere con cabeza**: pidió la dimisión de los máximos responsables de TVE ...* (*El Mundo*, 12/08/2007)

[Бивши председник јуче је хитно сазвао новинаре на конференцију за штампу на којој је *изнео беспошtedну криштуру*: тражио је оставку челних људи шпанске телевизије.]

- *Por ley, los agentes policiales lusos tienen prohibido hablar sobre las investigaciones que están llevando a cabo, pero parece que no todos siguen la norma **a rajatabla**.* (*El Mundo*, 12/08/2007)

[По закону, португалској полицији је забрањено да говори о истрагама које су у *штоку*, али изгледа да се сви и не придржавају правила *баш доследно*.]

- *Pero la realidad es que hasta ayer nadie conocía a ciencia cierta cuántas y qué entidades financieras están involucradas en una crisis de la que todo el mundo hablaba en los últimos seis meses...* (ABC, 13/08/2007)

[Али у ствари до јуче нико није *поузвано* знао које фирме и колико њих је увучено у кризу о којој цео свет говори последњих шест месеци.]

друштво:

- *Parece que las relaciones diplomáticas entre Rusia y Mónaco van viento en popa...* (ABC, 14/08/2007)

[Изгледа да дипломатски односи између Русије и Монака *иду као по лоју*.]

- *La actriz (...) decidió (...) llevarse a su pequeña a una de las tiendas de juguetes más conocidas de la ciudad, donde la niña disfrutó a sus anchas.* (ABC, 13/08/2007)

[Глумица је одлучила да одведе ћеркицу у једну од најпознатијих продавница играчака у граду, где је девојчица уживала *до миле воље*.]

- *Polanski y el pequeño disfrutaron del mar, donde lo pasaron en grande sobre una colchoneta.* (ABC, 13/08/2007)

[Полански и синчић су уживали у мору, где *су се свејски* *повели* на душеку.]

култура:

- *La ex ministra de Cultura (...) hizo oídos sordos al sector del arte contemporáneo...* (ABC, 11/08/2007)

[Бивша министарка за културу *пречула* је одељење за савремену уметност.]

- *(...) el mundo del arte se puso nervioso, por si el documento (...) quedaba en agua de borrajas.* (ABC, 11/08/2007)

[...уметнички кругови су се унервозили, у случају да се документ покаже као *празна прича*.]

- *Pero el gran talón de Aquiles³ de la escritora fue su falta de experiencia...* (ABC, 11/08/2007)

[Али велика *слаба тачка* списатељице био је недостатак искуства.]

спорт:

- *Tras la negativa del Cádiz para negociar el posible traspaso del central colombiano (...) el Real Valladolid se ha puesto manos a la obra para lograr un repuesto.* (ABC, 11/08/2007)

[Након одбијања Кадиса да преговара о могућем преласку колумбијског центарфора, Реал Ваљадолид *се бацио на посао* не би ли нашао замену.]

³ Ову конструкцију не садрже сви фразеолошки речници. На пример, Варела и Кубарт (Varela y Kubarth, 1994) не бележе овај израз, а разлог за то је вероватно тај што се он може сматрати лексичком колокацијом, а не идиоматским изразом. Међутим, у Сековом речнику (Seco, 2004) овај израз је присутан и то као књижевни.

- *Mc Laren busca la paz a marchas forzadas.* (*El Mundo*, 10/08/2007)
[Мек Ларен ужурбано тражи мир.]

разно (коментари):

- *La Princesa tiene la suerte de poder tomar el sol desnuda o bañarse en el mar como Dios la trajo al mundo...* (*El Mundo*, 11/08/2007)
[Принцеца има ту срећу да може да се сунча нага или да се купа к'о од мајке рођена.]
- *Nunca llueve a gusto de todos⁴ en el PSOE.* (*ABC*, 14/08/2007)
[Никада није свима њо вољи у ПСОЕ. / У ПСОЕ се никада не може свима угодити.]

Осим тога, фразеологизми су неретко укључени и у наслов и поднаслов или пак чине сам наслов:

- *La Generalitat anuncia mano dura con las eléctricas y exige más competencias.* (*El País*, 13/08/2007)
[Влада Каталунје најављује чврсту руку када су у питању електропредузећа и захтева већу стручност.]
- *Dos pájaros de un tiro.* (*El Mundo*, 14/08/2007)
[Једним ударцем две муве.]
- *La FIBA se lava las manos ante la trampa de serbios y lituanos* (*ABC*, 12/08/2007)
[ФИБА пере руке када је у питању намештаљка Срба и Литванаца.]
- *Un arma de doble filo* (*El País*, 31/10/2006)
[Мач са две оштрице]
Vivir aquí es morir a fuego lento (*El País*, 28/10/2006)
[Живети овде значи лагано умирати / умирати на тихој ватри]

Када не бисмо улазили у садржину текста на који се односи, овакве наслове бисмо некада могли да схватимо двојако, услед чега се може говорити и о интертекстуалности идиоматских израза. На пример *morir a fuego lento* ('умирати на тихој ватри / лагано') може да указује на љубавну патњу, али и на тежак, бедан живот, живот у нехуманим условима. Таква двосмисленост нарочито важи за наслове у којима нема ништа друго до фразеологизма ('Мач са две оштрице', 'Једним ударцем две муве'), јер се на тај начин не може извести никакав закључак о садржини текста.

Из наведених примера види се колико су идиоматски изрази проблематични за превођење. Наиме, док за неке од њих и постоји еквивалент, други се преводе глаголом у пренесеном значењу (*apretar las tuercas* – 'притегнути'), прилогом уместо прилошког израза (*a ciencia cierta* – 'поуздано'), итд.. Исто тако, неки фразеологизми су у појединим контекстима непреводиви (потребно их

4 Овде је у питању пословица чији би еквивалент у српском био 'Свету се не може угодити'.

је парафразирати), док се у другим контекстима могу преводити различито, што ћемо видети када будемо говорили о трансформацијама појединих израза. Стога превођење фразеологије захтева посебну пажњу и потребно је да се истраживање спроведе на обимнијем корпусу.

Зашто су ови изрази присутни (често и у измењеном облику, што ћемо и видети) у штампи и средствима информисања уопште? Идиоматски изрази и фразеологизми уопште су готове структуре, устаљене у језику, и понављају се како такве, „у блоку“. Дакле, усвајамо их такве какве су и као такве се, углавном, преносе с генерације на генерацију. Уместо да састављамо нове исказе, сваки пут другачије, за једну исту ствар коју желимо да изразимо, прибегавамо овим устаљеним, што свакако доприноси економичности у језику. Наиме, ови изрази су краћи од парафразирања, а при том много више доприносе изражајности у језику. То је нарочито важно у писаним текстовима где се не може рачунати на интонацију, гестове, итд., који свакако изузетно доприносе целовитости исказа. Осим тога, из неких примера да се приметити да фразеологизми некада одликавају културне, историјске и, уопште, друштвене елементе једног језичког поднебља на занимљив, духовит, метафоричан начин (видети примере *Con la Administración hemos topado, Hay moriscos en la costa* даље у раду). У језику штампе, који углавном тежи да буде објективан и непристрасан, одмерен, а некад и превише хладан, употреба идиоматских израза, који су по својој природи најчешће субјективни, духовити и, у великом броју случајева, колоквијални⁵ чини новински језик нешто доступнијим, ближим читалачкој публици. Наравно, у зависности од садржаја текста и публике којој је намењен, новинари употребљавају изразе који на најсликовитији и најупечатљивији начин могу да дочарају њихове идеје и замисли.

Оно што посебно привлачи пажњу јесу трансформације које трпе неки од ових израза. Међу горе наведеним примерима модификовани су изрази *como Dios la trajo al mundo* ('као што ју је Бог донео на свет'), уместо *como vino al mundo* ('као што је дошао/дошла

⁵ Фразеолошки речници на различите начине обележавају нивое употребе идиоматских израза. На пример, Варела и Кубарт (*Varela y Kubarth, 1994*) разликују изразе чија је употреба формална (могу се употребити у свакој званичној, формалној ситуацији), неформална (изрази који се углавном употребљавају у кругу породице, пријатеља и сл.) и оне чија је употреба уско ограничена и не нарочито препоручљива за употребу. Секо (*Seco, 2004*), међутим, разликује више нивоа у употреби ових израза: колоквијални (који се не подудара увек са оним што претходна два аутора називају неформалним, али ни са оним што сматрају формалном употребом), популарни или народски, вулгарни, жаргонски, младалачки и књижевни.

на свет') или *como su madre le / la trajo al mundo* ('као што га/ју је мајка донела на свет' → 'к'о од мајке рођен/рођена') и *echa más leña al fuego* ('бацити / додати ЈОШ дрва на ватру' → 'доливати ЈОШ уља на ватру'), где је убачен један елемент, прилог *más*. Затим, у једном наслову изостављен је глагол (*MATAR dos pájaros de un tiro* – 'УБИТИ две муве једним ударцем'), али то ипак не чини израз нити сам наслов нејасним.

Погледајмо још занимљивије примере:

- *Pero con la Administración hemos topado*. (*ABC*, 11/08/2007)

[Али наишли смо на администрацију / административне перипетије.]

Оригинални израз је *Con la iglesia hemos topado* ('Набасали смо на цркву') и потиче из Сервантесовог *Дон Кихота*⁶, а њиме се данас указује на неки проблем или препреку.

- ¿Sería posible mantener el Estado del bienestar con cinco millones de inmigrantes que llegaron *de golpe y decretazo*? (*El Mundo*, 28/08/2006)
[Да ли би било могуће очувати благостање државе са пет милиона имиграната који су дошли / створили се као *декреј* из *ведра неба*.]

У овом примеру се, уместо израза *de golpe y porrazo* (у значењу 'одједном, изненада, из чиста мира, као гром из ведра неба'), новинар поиграва речима и модификује израз тако што га претвара у *de golpe y decretazo*, чиме несумњиво оставља много већи утисак на читаоца алудирајући нарочито на став и одлуке државе по питању имиграната.

- *Hay moriscos en la costa* [наслов] (*El Mundo*, 28/08/2006)

У овом случају ради се о изразу *Hay moros en la costa* ('Има Мавара на обали'), којим се указује на присуство непожељне особе која би могла да чује или види нешто што не треба. Користи се и одричан облик (*No hay moros en la costa*). Аутор текста уместо речи *moros* употребљава реч *moriscos* и сматрамо да се, у ствари, поиграва речима *moriscos* и *mariscos*, где прва реч означава Маваре који су се преобратили у хришћанство после Реконкисте, а значење друге речи је 'морски плодови'. Иако наизглед модификација у овом примеру не изгледа нарочито занимљива, на први поглед можда делује и непотребна, сматрамо да је смисао овако модификованог израза много дубљи, скривенији. Наиме, ако се мало дубље замислимо,

6 У оригиналном делу стоји *Con la iglesia hemos dado* (3. погл, 2. део). Хунседа (*Junceda* 1998) у свом речнику пословица и изрека скреће пажњу на то да, иако потиче из поменутог дела, израз који се данас употребљава нема везе са оригиналним значењем. Наиме, он сматра да у овом изразу, односно реченици (у самом делу), нема ничег малициозног већ да она представља помало фрустриран закључак или једноставно чињеницу да се није дошло до онога до чега се очекивало да ће се доћи.

лако можемо да повучемо паралелу између црне боје дагњи (врсте морских плодова) које се налазе при обали, и то у великом броју, и људи црне расе који емигрирају у Шпанију, такође у великом броју, у потрази за бољим, пристојнијим условима живота и рада. Овај пример нам даје слику о некадашњим дешавањима у Шпанији, с једне, и о актуелним дешавањима, с друге стране.

- “...advirtió de que..., se entenderá que el propósito de consenso es una *tomadura de pelo*.” (ABC, 08/07/1999)
[Упозорио је да је јасно да је смисао консецуса једно *зезање*.]

Израз који је модификован у овом случају, а који је, иначе, веома чест, јесте *tomar el pelo*, с тим што је и варијанта са именицом постала толико учестала да се слободно може сматрати новим изразом, а не варијантом већ постојећег⁷.

- *Ahora llueve sobre la antigua mojadura*. (ABC, 08/07/1999)

Израз који се користи у шпанском је *Llover sobre mojado* (‘падати киша по већ мокро (тлу)’), којим се означава низање негативних догађаја. У овом случају се, уместо придева употребљава глаголска именица и на тај начин се појачава значење читавог израза. Могуће је да је разлог за употребу именице и суфикс *-ura* који у шпанском, између осталог, означава квалитет. Дакле, у питању су „муке, незгоде које падају као (крупне) капи кише“. Међутим, зависно од контекста у којем је употребљен, овај израз могао би да се преведе на различите начине, где би уместо глагола и именице који се одnose на кишу могле да се употребе и речи којима се алудира било на неки апстрактан, било на неки конкретан појам. На пример, ‘испијати флашу за флашом’, ‘падати испит за испитом’, итд.

- “...no estamos ante un anuncio de la noche de San Leonardo, sino en el primer paso de una operación de astronomía cinematográfica consistente en *vendernos un gato vestido de liebre*.” (El Mundo, 08/07/1999)
[(...) Не налазимо се пред најавом за вече Светог Леонарда, већ на почетку једног подухвата астрономске филмске индустрије која је упорна у настојању да нам *ѝрога мачку у џаку*.]

Оригинални израз је *dar gato por liebre* (‘дати мачку за зеца’ → ‘дати/увалити мачку у џаку’, дакле, има значење ‘преварити’), али како су у питању тржиште и новац, новинар употребљава глагол ‘продати’ (*vender*) и модификује израз тако што каже ‘продати мачку преобучену у зеца’. Оваква модификација може да се доведе у везу управо са филмском индустријом и филмским звездама које

⁷ То доказује и чињеница да, иако овај израз не постоји у фразеолошким речницима ‘90-тих година, последњих година речници га бележе као самосталну фразеолошку јединицу (нпр. Секо 2004).

из улоге у улогу мењају и одећу, а све заједно може да алудира на неко прикривање.

Не можемо да се не упитамо откуда модификације фразеологизама, ако смо рекли да су у питању устаљене структуре које се понављају као такве, у блоку? Ова врста лексичке креативности могућа је управо из разлога што су у питању препознатљиве, односно свима познате конструкције, управо због своје учесталости. Из тог разлога, што је фразеологизам учесталији у говору и што је познатији члановима одређене говорне заједнице, то су веће могућности за његово модификовање, а да оно при том не нарушава његову препознатљивост. Лексичка креативност и трансформације које трпе поједини фразеологизми нарочито се огледају у томе што се одређене речи не замењују синонимима, већ се користе друге лексичке категорије („tomadura de pelo“ уместо „tomar el pelo (a alguien)“, „llover sobre la antigua mojadura“ уместо „llover sobre mojado“), а неретко се додају нови елементи („vender un gato vestido de liebre“ уместо „dar gato por liebre“, итд.). Може се приметити да идиоматски изрази у насловима трпе нешто мање измена од оних употребљених у самом тексту (на пример, изостављање једног елемента као у наслову [MATAR] *Dos pájaros de un tiro*), вероватно из разлога што су на ударном месту и што се избегава ризик од тога да буду непрепознатљиви, неразумљиви, будући да је често контекст тај који помаже разумевању одређеног израза.

Упркос учесталости у новинском, али и језику уопште, не треба заборавити да идиоматски изрази представљају, на неки начин, само део моде у језику и да су пролазног карактера. Наиме, у сваком језику се може приметити да различите генерације користе различите речи и изразе којима изражавају једну исту ствар, једну исту реалност. На пример и у српском и у шпанском постоје изрази „Променити плочу“ (*Cambiar de disco*)⁸, „Покварена плоча“ (*Disco rayado*), али запитајмо се колико често употребљавамо овај израз и колико често га чујемо? Будући да грамофонске плоче већ неко време нису популарне и сам израз је почео да се мање употребљава, чак и да се губи⁹. Међу млађим нараштајима има и оних који и не знају како је изгледао грамофон, па чак ни грамофонска плоча.

8 У шпанском постоји и израз *Cambiar de rollo*, у истом значењу као и горе наведени, а реч *rollo* означава филмску траку попут оних које су се некада пуштале у биоскопима и за које се дешавало да се мењају усред филма.

9 Међутим, то никако не значи да сви изрази који се односе на нешто актуелно у одређеном тренутку престају да постоје када оно на шта се односе више није актуелно. Веома често и не знамо нити нас занима зашто употребљавамо одређени израз, управо због пренесеног значења које има.

Чињеница да су неки фразеологизми пролазног карактера знатно отежава пре свега лексикографски посао, будући да је готово немогуће оценити који ће изрази опстати у језику, а који од њих ће пасти у заборав. Стога и не чуди што у речницима не успевамо увек да нађемо поједине изразе, па чак ни значења појединих речи које смо негде чули.

Када већ помињемо лексикографски посао, постоји још нешто што га у великој мери отежава. Наиме, обичним прелиставањем фразеолошких речника у шпанском језику примећује се да су наизглед исти изрази на различите начине укључени у речник. Ту пре свега мислимо на то да ли је један израз окарактерисан као глаголски, именски, прилошки, придевски. Тако Варела и Кубарт (*Varela y Kubarth, 1994*) бележе израз *saber [una persona algo] a ciencia cierta* ('поуздано знати нешто'), дакле као глаголски, док Секо (*Seco, 2004*) бележи прилошки израз *a ciencia cierta* ('поуздано'), вероватно из разлога што се може користити и уз друге глаголе, као што показује и пример из новина.

3. Закључак

Средства информисања настоје да, на неки начин „ухвате“ одређени тренутак, ситуацију, слику, односно да је што веродостојније и упечатљивије пренесу и представе читаоцу или слушаоцу. Свакодневна борба за тржиште и читаоце и огромна конкуренција чине да се новине приближе публици по питању језика. Ту своје место налазе фразеологизми, пре свега идиоматски изрази, који су најчешће колоквијални, па самим тим чине текст приступачнијим широкој читалачкој публици. Иако се фразеологизми одликују, пре свега, семантичким јединством саставних елемената, из примера се да видети да се то јединство некада у извесној мери нарушава, најчешће заменом једног елемента другим, али и проширивањем израза новим елементима, као и изостављањем појединих елемената. Веома често се дешава да се управо из новинског језика ови изрази преносе даље (у истом или нешто измењеном облику), услед чега се може говорити и о одговорности медија када је у питању језик уопште, тако да, осим дескриптивно, новински језик свакако ваља анализирати и са становишта нормативног.

Извори (шпанске дневне новине):

- ABC
- *El Mundo*
- *El País*

Литература:

- Buitrago, Alberto, *Diccionario de dichos y frases hechas*, Madrid, Espasa, 2000.
- Casado Velarde, Manuel, “El lenguaje de los medios de comunicación”, en Seco, Manuel & Salvador, Gregorio (eds.), *La lengua española, hoy*, Madrid, Fundación Juan March. 1995, 153-164.
- Cordero Sánchez, María del Mar et al., “Análisis de fraseología y creaciones léxicas populares en colaboraciones periodísticas”, en Luque Durán, Juan de Dios & Manjón Pozas, Francisco José (eds.), *Estudios de lexicología y creatividad léxica. III Jornadas internacionales sobre estudio y enseñanza del léxico* In memoriam Leocadio Martín Mingorance, Granada, Serie Collectae, 1996, 75-86.
- Corpas Pastor, Gloria, “Acerca de la (in)traducibilidad de la fraseología”, en Corpas Pastor, Gloria (ed.), *Las lenguas de Europa: estudios de fraseología, fraseografía y traducción*, Granada, Comares, 2000, 483-522.
- Corpas Pastor, Gloria, *Manual de fraseología española*, Madrid, Gredos, 1997.
- Díaz Núñez, Elena, “Fraseología y política en los medios de comunicación”, en Luque Durán, Juan de Dios & Manjón Pozas, Francisco José (eds.), *Estudios de lexicología y creatividad léxica. III Jornadas internacionales sobre estudio y enseñanza del léxico* In memoriam Leocadio Martín Mingorance, Granada, Serie Collectae, 1996, 133-145.
- Ferraz Martínez, Antonio, *El lenguaje de la publicidad*, Madrid, Arco Libros, 2000.
- Guerrero Salazar, Susana & Núñez Cabezas, Emilio Alejandro, *Medios de comunicación y español actual*, Málaga, Aljibe, 2002.
- Junceda, Luis, *Diccionario de refranes, dichos y proverbios*, Madrid, Espasa, 1998.
- Pejovic, Andjelka & Inmaculada Gallegos Polonio, “COMO ME LO CONTARON TE LO CUENTO: Dichos y frases hechas en la tradición oral y escrita españolas” (у штампи).
- Penadés Martínez, Inmaculada, *Diccionario de locuciones verbales para la enseñanza del español*, Madrid, Arco Libros, 2002.
- Ruiz, Leonor, *La fraseología del español actual*, Barcelona, Ariel, 1998.
- Seco, Manuel et al., *Diccionario fraseológico documentado del español actual. Locuciones y modismos españoles*, Madrid, Aguilar, 2004.
- Varela, Fernando & Kubarth, Hugo, *Diccionario fraseológico del español moderno*, Madrid, Gredos, 1994.

Andjelka Pejović**LA FRASEOLOGÍA EN EL LENGUAJE
PERIODÍSTICO EN ESPAÑOL**

Resumen

En este trabajo se analiza la presencia de las unidades fraseológicas en el lenguaje de la prensa española. Se observa que son bastante frecuentes y se emplean en diferentes textos periodísticos. Es importante destacar que a pesar de su unidad semántica estas unidades sufren ciertas modificaciones lo cual, no obstante, no impide que sean reconocidas más o menos fácilmente. Por todo ello también se estudian las transformaciones observadas y sus valores expresivos.